

TÜRK İNTERNET HUKUKU UYGULAMASININ VE MEVZUATININ EVRİMİNİN İLK DÖNEMİNİ TAMAMLAMASI İÇİN ÖNERİLER VE GÖZLEMLER

SUGGESTIONS AND OBSERVATIONS FOR THE COMPLETION OF FIRST PHASE OF EVOLUTION OF TURKISH INTERNET LEGISLATION AND PRACTICE

Av. Gönenç Gürkaynak Yıldız Mah. Çitlenbik Sok. No:12 Beşiktaş - İstanbul gonenc.gurkaynak@elig.com	Av. İlay Yılmaz Yıldız Mah. Çitlenbik Sok. No:12 Beşiktaş - İstanbul ilay.yilmaz@elig.com	Av. Pınar Kara Yıldız Mah. Çitlenbik Sok. No:12 Beşiktaş - İstanbul pinar.kara@elig.com
--	--	--

ÖZET

Bu bildiri ile Türkiye’de İnternet mevzuatının hükümleri ve uygulamasıyla ilk emekleme döneminin bitip ilk gerçek adımların atılmaya başlanabilmesi için gerekli görülen hukuki değerlendirmeler, uygulamadaki çeşitli meselelere ilişkin gözlemler ve etkin bir İnternet mevzuatı oluşturabilmek için atılması gereken adımlara dair somut öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İnternet mevzuatı, arama motoru, içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı.

SUMMARY

In this paper, legal analyses required for the Internet legislation provisions and practice to complete their first crawling phase and to start taking the first actual steps, observations on various cases from practice and material suggestions on the steps required to be taken in order to form an effective Internet legislation are presented.

Keywords

Internet legislation, search engine, content provider, hosting provider.

ÖZGEÇMİŞLER

Av. Gönenç Gürkaynak

Yazar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 1997 yılında mezun olduktan sonra Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ndeki yüksek lisans eğitimini 2001 yılında tamamlamıştır. İstanbul Barosu’na 1998 yılında kabul edilen ve pek çok ülkede avukatlık yapmış olan yazar, ayrıca New York Barosu, Belçika Barosu, Amerika Birleşik Devletleri Barosu ve İngiltere ve Galler Barosu’na da kayıtlıdır. Halihazırda ELİG Ortak Avukat Bürosu’nun kurucu ortaklarından biri olarak İstanbul’da avukatlık mesleğini icra etmekte olan yazar aynı zamanda Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğretim görevlisidir.

Av. İlay Yılmaz

Yazar, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 2003 yılında mezun olmuştur. Ankara Barosu’na 2005 yılında kabul edilen yazar, 2006 yılında İstanbul Barosu’na kaydolmuştur. Halihazırda İstanbul ELİG Ortak Avukat Bürosu’nda avukatlık mesleğini icra etmektedir.

Av. Pınar Kara

Yazar, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 2006 yılında mezun olduktan sonra Leiden Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ndeki yüksek lisans eğitimini 2008 yılında tamamlamıştır. İstanbul Barosu’na 2008 yılında kabul edilen yazar, halihazırda İstanbul ELİG Ortak Avukat Bürosu’nda avukatlık mesleğini icra etmektedir.

Giriş

Dünya üzerinde yaklaşık iki milyar kişinin, Türkiye’de ise yaklaşık otuz beş milyon kişinin kullandığı, kullanıcı sayısının kısa süreler içerisinde katlanarak arttığı, hem kullanıcı sayısındaki hızlı artış hem de bilginin son derece hızlı yayılması nedenleriyle her geçen gün hukuki boyuttaki önemi daha fazla artan İnternet, Türkiye’de hızla evrim geçirmeye mecbur bir mevzuat ve hukuk uygulaması ekseninde ele avuca sığmaz bir görüntü vermektedir.

Tamamı kontrol edilebilir olmasa dahi İnternet, kötüye kullanımın önlenmesi amacıyla, farklı ülkelerde farklı sistemler kullanılarak hukuki düzenlemelere tabi tutulmaktadır. Devletler, İnternete ilişkin iç düzenlemelerini, aynı zamanda üyesi oldukları uluslararası organizasyonların düzenlemelerine paralel olarak gerçekleştirmektedir. Ancak İnternet, düzenlemeler yapılırken hassasiyetle yaklaşılması gereken bir alandır. Nitekim bu hususta hukuken olması gerekenden fazla kısıtlayıcı olmak, İnternetin çok yönlülüğü göz önüne alındığında, bilgiye erişim hakkı, iletişim hakkı, ifade özgürlüğü gibi gayet temel hak ve hürriyetlerin orantısız kısıtlamalara konu olması sonucunu doğurabilmektedir. İnternet hukuku alanında çalışan ve bu alan ile ilgilenen herkesin bilebileceği bir gerçek, İnternet ortamında yer alan bir yayının tamamen engellenmesinin ve bir daha İnternet’in hiçbir unsurunda yayınlanmamasının sağlanmasının mümkün olmadığıdır. Öyleyse, makul ve iyiniyetli bir doğru kanalize etme çabası tıkaçlarla tıkama ve savaşıma çabasından daha doğru düzenleyici tedbirlere vücut verecektir.

Türkiye İnternet ile 12 Nisan 1993 tarihinde Ankara-Washington arasında kiralık hatla kurulan bağlantı aracılığıyla tanışmıştır. Akabinde ilk Türk İnternet siteleri Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Bilkent Üniversitesi tarafından yayınlanmaya başlanmıştır. Bu tarihten sonra, TÜBİTAK ve ODTÜ’nün işbirliği ile Tr-net adında İnternet altyapısını geliştirme projesi başlatılmış ve ilk İnternet servis sağlayıcı Tr-net hizmete girmiştir. Sonrasında İnternet kullanımı ve İnternet aracılığıyla verilen hizmetler süratle gelişmiş, 2000 - 2009 yılları arasında Türkiye’deki İnternet kullanıcılarının sayısı yaklaşık % 1.200 artmıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere, 1993 yılından bu yana kullanılan ve özellikle 2000 yılından sonra son derece yaygın hale gelen İnternet’e ilişkin hukuki düzenlemeler ise hayatımıza ilk olarak 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na (Mülga) 14 Haziran 1991 tarihli ve 3756 Sayılı Kanun’un 20. maddesi ile eklenen “Bilişim Alanında Suçlar” başlıklı 11. bap ile girmiştir. Müteakiben, 05 Aralık 1951 tarihli ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun (“FSEK”) 2. maddesinde, 07 Haziran 1995 tarihli ve 4110 Sayılı

Kanun ile bir değişiklik yapılmış ve bilgisayar programları da eser olarak nitelendirilmiş; bunlara yönelik FSEK’te düzenlenen fiiller de suç kapsamına alınmıştır. 12 Ekim 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında düzenlenen bilişim suçları farklı alt başlıklar altında yeniden ve daha ayrıntılı düzenlenmiştir.

Yapılan birtakım düzenlemelerden sonra, İnternet üzerine düzenlenen ve özel kanun niteliğini haiz 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (“İnternet Kanunu”), 23 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İnternete ilişkin özel hukuki düzenlemeler, aralarında Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere’nin de yer aldığı ülkelerde 80’li yıllar ile 90’lı yılların başlarında yapılmıştır. Türkiye ise 2000 yılından itibaren İnternet’i yaygın olarak kullanmasına rağmen, kullanıma paralel olarak hukuki sorunların sayısındaki artışın getirdiği özel bir düzenleme gereksinimini ancak 2007 yılında karşılayabilmiştir.

Türkiye’deki İnternet Hukuku Uygulamasının Çeşitli Boyutlarına İlişkin Örnekler ve Değerlendirmeler

İnternet Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar geçen 3 yıllık sürede, İnternet Kanunu’na ilişkin içtihat halen oturmadığı gibi, tanımlara, uygulamaya yönelik birçok problem ve bu problemlerin çözümünde karşılaşılan imkansızlıklar da bulunmaktadır. İnternet hukuku alanında yaptığımız çalışmalar kapsamında, uygulamaya yönelik gözlemlerimizle, tecrübelerimizle ve tespit ettiğimiz gerek usul gerekse esastan kaynaklanan meselelere ilişkin birtakım açıklamalarımız ve önerilerimizle konuya katkıda bulunmaya çalışacağız.

- İçerik ilgili İnternet sitesinde yayınlanmaya devam ettiği halde içeriğin arama motoru sonuçlarından kaldırılması talebi.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir taleptir. Arama motoru sonuçlarının, anahtar kelimelerin içerisinde yer aldığı tüm İnternet sitelerini derlemesi ve bir arada kullanıcıya sunması, arama motoru kullanılmıyorsa söz konusu içerik yayınlanmaya devam etmeyecekmiş gibi, kullanıcılarda arama motorunun tüm İnternet ortamından sorumlu olduğu, kendi tasarrufunda bulunmayan ilgili İnternet sitelerine müdahale edebileceği kanısını yaratmakta ve bu durum en çok karşılaşılan talep çeşidini oluşturmaktadır. Arama motorunun, kendisiyle hiçbir surette ilgili bulunmayan, içeriği yayınlayan İnternet sitelerine müdahale etme yetkisi teknik olarak ve hukuken mümkün bulunmadığı gibi, daha sonra da ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, içeriğin öncelikle

yayınlandığı ilgili İnternet sitesinden kaldırılması gerekmektedir.

- URL belirtilmeksizin, yalnızca anahtar kelime verilerek suretiyle arama motoru sonuçlarından kişisel hakları ihlal eden içeriğin kaldırılması talebi.

Arama motorunda arama yapıldığında, yüz binlerce arama sonucu derlenebilmektedir. Kişisel hakkın ihlal edildiği içeriğin, arama motoru sahibi şirket tarafından sonuçlar incelenmek suretiyle tespit edilmesi mümkün bulunmamaktadır. Dolayısıyla, arama motoru sonuçlarından kaldırılması talep edilen içeriğe ilişkin olarak, öncelikle içeriğin ilgili İnternet sitesinde halen yayınlanmakta olup olmadığının tespiti ve içerik yayından kaldırılmışsa, akabinde, kişisel hakkı ihlal eder nitelikteki içeriğin tespit edilebilmesi amacıyla, içeriğin arama motoru sonuçlarında yer aldığı URL'sinin belirtilmesi gerekmektedir.

- Arama motoruna ad ve soyadı ya da herhangi diğer bir anahtar kelime yazılarak arama yapıldığında çıkan arama motoru sonuçlarının tamamının kaldırılması talebi.
- Arama motoruna anahtar kelimenin yazılması esnasında arama motoru tarafından kullanıcıya o kelime ile ilgili sunulan tavsiye kelimelerin kaldırılması talebi.
- Arama motoruna belirli kelimeler yazılarak arama yapılmasının engellenmesi yönünde çalışma yapılması talebi.

Arama motoru sahibi olan kişi/kuruluş, İnternet üzerinden yayınlanan içerikleri barındıran sistemleri sağlayan kişi/kuruluş değildir. Üçüncü kişilerin sağladıkları içerikleri ne kendisi hazırlamakta, ne de bu içeriklere yer sağlamaktadır; dolayısıyla yer veya içerik sağlayıcı kapsamına girmektedir.

Zira İnternet Kanunu'nun 2. maddesi hükmüne göre;

İçerik sağlayıcı: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişileri,

Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri” ifade etmektedir.

Büyük arama motorları genel olarak aynı şekilde fonksiyon göstermektedir. Arama motoru, arama süreci içerisinde incelenen sayfa dizinlerini İnternet üzerinden derlemektedir. Bu süreç genellikle “gezinme” (“crawling”) veya “İnternet gezinmesi” (“web crawl”) olarak adlandırılmaktadır.

Arama sonuçları kullanıcının arama sorgusuyla ilgili doğruluk/bağlantı derecesine göre sıralanmaktadır. Bu süreç “sıralama” olarak bilinmektedir. İlgili arama sorgularının arama sonuçları, insan müdahalesi

olmaksızın kendiliğinden, özel yazılım süreçleri kombinasyonlarının uygulanmasıyla yürütülmektedir. Her bir arama sonucunun başlığı ve arama sonucu bünyesinde görünmekte olan kısa metin de arama motorunun sahibi olan kişi/kuruluş tarafından değil, tamamı üçüncü kişiler tarafından yaratılmış olan üçüncü kişi kaynaklarından, bilgisayarla işlenmiş algoritmalar tarafından kendiliğinden alınmaktadır.

Arama motoru bulduğu her İnternet sitesinin HTML kodunu kopyalar ve “önbellek” adı verilen geçici bir havuzda saklar. Kullanıcı, bir sayfanın “önbellek” linkine tıklayarak, İnternet sayfasının en son tarandığında ve dizinlendiğinde görünen bir anlık görüntüsüne (snapshot) ulaşabilir. “Önbellek” sayfasının yukarısında, sayfanın sadece arama motorunun önbelleğinden bir anlık görüntü olduğunu ve esas sayfa olmadığını ve önbellekteki sayfanın mevcut olmayabileceğini açıklayan bir uyarı yer almaktadır. Bu, büyük arama motorlarının tamamında bulunan standart bir özelliktir.

Her durumda, asıl olan, içeriğin doğru muhatabı nezdindeki girişimlerle ilgili İnternet sitesinden kaldırılması ve bu durumda arama motorları nezdinde istenen sonucun bir süre sonra otomatik olarak doğacağıdır.

- İçeriğin, ilgili İnternet sitesinden kaldırıldıktan sonra arama motoru sonuçlarından da kaldırılması talebi.

İçerik ilgili İnternet sitesinde yayınlanmaya devam ettiği sürece arama motorunun İnternet Kanunu kapsamında içerik veya yer sağlayıcı olarak kabul edilemeyeceği gerekçeleriyle belirtilmişti. İçeriğin yayımlandığı İnternet sitesinden kaldırılmasını müteakip arama motoru sonuçlarından da bir süre sonra kalkacağına yer verilmişti. Bu süreç içerisinde, ilgili içeriğin İnternet ortamında yayınlanmadığı halde arama motoru sonuçlarında yer alması, arama motorunun sadece söz konusu süreç ile sınırlı olmak üzere, içerik sağlayıcısı kapsamına girebileceği tartışmasını doğurmuştur. Bu bağlamda arama motoru sahibi, içerik sağlayıcı tanımı kapsamında, kullanıcılara sunulan söz konusu bilgiyi veya veriyi üreten, değiştiren gerçek veya tüzel kişi olarak kabul edilemeyecekse de, bilgiyi veya veriyi sağlayan gerçek veya tüzel kişi olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak, kanaatimizce, İnternet Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan “içerik sağlayıcı” tanımı yorumlandığında, içerik sağlayıcının bilgiyi veya veriyi hem üreten, hem değiştiren, hem de sağlayan gerçek veya tüzel kişi olduğu sonucuna varılmaktadır. Nitekim “içerik sağlayıcı” doktrinde de “İnternet kullanıcıları tarafından erişilebilen herhangi bir İnternet yayınının içeriğini hazırlayan, yani bilgiyi bizzat üreten İnternet süjesi” olarak

tanımlanmaktadır, ör. İnternet sitesinin içeriğini hazırlayan ve İnternet'e yükleyen kişi¹.

Ayrıca İnternet Kanunu'nun 4/1. maddesi uyarınca içerik sağlayıcı, İnternet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. Bu bağlamda içerik sağlayıcı, İnternet ortamına sunduğu hukuka aykırı içeriği İnternet ortamından kaldırırsa dahi suç işlemiş olacaktır ve sorumluluğu vardır. Arama motorunun, içerik ilgili İnternet sitesinden kaldırıldıktan sonra arama motorunda yer almaya devam eden içeriklere ilişkin olarak içerik sağlayıcı kapsamında değerlendirilmesi; İnternet kullanıcılarından İnternet ortamına yüklenen ve daha sonra İnternet ortamından kaldırılan hukuka aykırı her türlü içerik dolayısıyla da cezai sorumluluğu olması anlamına gelecektir.

Dolayısıyla, içeriğin ilgili İnternet sitesinden kaldırılmış olduğu halde arama motoru sonuçlarında yer aldığı durumlarda dahi arama motoru sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin İnternet Kanunu kapsamında içerik sağlayıcı olarak değerlendirilmesi mümkündür.

- Arama motoru sonuçlarından içerik kaldırılmasına ilişkin İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 2009/768 Müt. Karar sayılı ve 06.07.2009 tarihli kararının, yerinde bir uygulama örneği olduğunu düşündüğümüz İstanbul 14. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2009/55 D. İş sayılı ve 10.08.2009 tarihli kararı ile kaldırılması.

İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi nezdinde görülen tezkip dosyasında, bir İnternet sitesinde yayınlanan içeriğin kişisel hak ihlaline sebebiyet verdiği ve söz konusu içeriğin İnternet ortamından kaldırılması talep edilmiş olup, İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından talep doğrultusunda karar verilmiştir. Ancak, dosya kapsamında davalı taraf bir arama motoru olup, karara konu İnternet sitesi yayından kaldırılması talep edilen içeriğin yayınlandığı İnternet sitesidir. Karara, davalı arama motorunun sahibi şirket tarafından itiraz edilmiştir. Davalının itirazı doğrultusunda İstanbul 14. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından İnternet Kanunu'nun 9. maddesinde belirtilen usul izlenmeyerek doğrudan arama motoru sahibi şirkete başvurulduğundan ve İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararının içerik veya yer sağlayıcı için tesis edilmediğinden bahisle İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

- Proxy ayarları değiştirilmek suretiyle, Türkiye'den erişime engellenen ancak yurt dışında faal bulunan bazı İnternet sitelerine giriş sağlamak üzere çalışan İnternet siteleri aracılığıyla erişilen içeriklerin yayından kaldırılması talebi.

Türkiye'den erişime engellenmiş ancak yurtdışında faal olan bir İnternet sitesine proxy ayarlarını değiştirmek suretiyle erişim sağlayan İnternet siteleri, Türkiye'den erişime engellenen İnternet sitesi ile hiçbir yasal veya organik bağı olmayan sitelerdir. Söz konusu İnternet siteleri, erişime engelli bulunan İnternet sitelerinin tasarrufunda yahut hukuki sorumluluğunda bulunmamaktadır. Dolayısıyla, proxy ayarlarını değiştirmek suretiyle erişim sağlayan İnternet siteleri nezdinde herhangi bir işlem tesis edilmeksizin, halihazırda Türkiye'de erişime engelli ancak yurtdışında faal olan İnternet sitesinden içerik kaldırılmasına yönelik talepte bulunulması ve mahkeme kararı tesis edilmesi, söz konusu talebin muhatabına yöneltilmemiş olması durumunu ortaya koymaktadır. Bu gibi talepler ve mahkeme kararları, bilhassa yabancı bir devletin kanunlarına uygun olarak kurulan, o kanunlara tabi olan ve yurtdışında bulunan sunucular aracılığı ile faaliyet gösteren şirketlerin sahip olduğu İnternet sitelerine ilişkin olduğunda, ilgili İnternet sitesi Türkiye'de erişime engelliysen, Türk mahkemelerinin yetkisini aşarak Türk hukuku altında hüküm tesis edilmesine yol açmaktadır. Halbuki, İnternet Kanunu'nun 8. maddesi kapsamında re'sen verilen erişime engelleme kararlarının uygulama alanı dahi, hakkında erişime engelleme kararı verilen İnternet sitesinin Türkiye'den erişime engellenmesidir.

- Tüketiciler tarafından yapılan şikâyetlerin yer aldığı ya da kişilerin belli ürünleri kullandıktan sonra edindikleri tecrübeleri paylaştıkları İnternet sitelerinin, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği göz önüne alınmaksızın, söz konusu şikâyetlerin ve/veya tecrübelerin konusu olan kişi ya da kuruluşların haklarını, ticari itibarını zedelediğinden bahisle erişime engellenmesi ya da söz konusu içeriğin yayından kaldırılması talebi.

Tüketicilerin kendilerine sunulan hizmetlere ilişkin görüşlerini bildirmesi, diğer kişilerle bunları paylaşması ve geniş kitlelere ulaşmak adına paylaşımı İnternet üzerinden gerçekleştirilmesi son derece makul bir beklenti içeren ve ifade özgürlüğünün çekirdeğinde yer alan bir haktır. Hizmet sunan kişi ya da kuruluşun kişisel haklarını ihlal etmediği, içerisinde ticari hakları zedeleyici herhangi bir ibare bulunmadığı halde, örneğin sadece hizmet veren kuruluşun müşteri temsilcisiyle gerçekleştirilen ve tüketicinin lehine cevapların verilmediği telefon görüşmesinin; tüketicinin konakladığı bir otelde maruz kaldığı davranışların veya muamelenin, otelin servis kalitesinin, hijyen düzeyinin ve buna benzer hususların hiçbir surette hakaret içermeksizin bir İnternet sitesinde yazıya dökülmesi dolayısıyla söz konusu içeriğin yayından kaldırılmasına ilişkin verilen mahkeme kararları bulunmaktadır. Halbuki, kanımızca, içeriğin yayından kaldırılmasına ilişkin olarak, ilgili İnternet sitesinde tecrübesini paylaşan

¹ Sınar, İnternet ve Ceza Hukuku s. 41

kişinin Anayasal koruma altında bulunan temel hak ve özgürlüklerden olan ifade özgürlüğü gibi haklarını kısıtlayacak şekilde ve ölçülülük ilkesine aykırı surette karar verilmemeli; sınırlamanın amaca elverişliliği, gerekliliği ve araç ile amacın ölçülü olması gereği göz önüne alınmalıdır.

Anayasa'nın 26. maddesi uyarınca “*Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar.*” Bu bağlamda, ilgili İnternet sitesinde yer alan bu gibi yazılar, tartışmasız, düşünce ve kanaatleri yazı ile açıklama ve yayma hakkı kapsamına girmektedir. Düşüncelerin ve eleştirilerin dile getirilme aşamasında sadece olumlu hususları içermesi gerektiğine dair herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Olumlu içerikte olmayan her türlü yayının erişime engellenmesine karar verilmesinin hukukun gerekleriyle ve hakkaniyetle bağdaşmayacağı aşikardır.

- Kişisel hakkı ihlal ettiği iddia edilen ve İnternet Kanunu kapsamında yer sağlayıcısına başvurulmaksızın, içerik sağlayıcının yayından kaldırdığı bir içeriğe ilişkin olarak yer sağlayıcısından tazminat talep edilmesi.

İnternet Kanunu'nun 2. maddesinde “*hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanan yer sağlayıcı, İnternet Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Ancak yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, İnternet Kanunu'nun 9. maddesine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkan bulunduğu ölçüde ilgili kişisel hakkı ihlal eder nitelikteki içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür.

Dolayısıyla, yer sağlayıcısının tazminat yükümlülüğü, ancak İnternet Kanunu kapsamında usulüne uygun olarak kendisine bildirilen hukuka aykırı içeriği yine İnternet Kanunu'nda belirtilen süre içerisinde yayından kaldırmaması halinde mümkün olabilecektir. Kendisine İnternet Kanunu kapsamında bildirim dahi yapılmayan yer sağlayıcısı aleyhine, içerik sağlayıcısı tarafından yayından zaten kaldırılmış olan içeriğe ilişkin olarak mahkemece tazminata hükmedilmesi, İnternet Kanunu hükümleriyle bağdaşmayacağı gibi, yayında kalma süresine bakılmaksızın içerik sağlayıcılarının hazırlayarak İnternet ortamına sunduğu bütün içeriklerden, haberi ve kontrol etme yükümlülüğü olmadığı halde sorumlu tutulabileceği anlamına gelecektir ki bu hususun hukuken kabul görmeyeceği aşikardır.

Nitekim, Avrupa Birliği'nin 2000/31/EC sayılı Elektronik Ticarete İlişkin Direktifi'nin “Yer Sağlama” başlıklı 14. maddesine göre yer sağlayıcı, üçüncü kişiler tarafından sağlanan bilginin muhafaza edilmesine ilişkin olarak;

i) yer sağlayıcının hukuka aykırı içerikten haberi olmaması ve tazminat taleplerine ilişkin olarak söz konusu hukuka aykırı içeriğin anlaşılabilirliği maddi vakia ve şartlardan haberi olmaması, veya ii) yer sağlayıcının söz konusu hukuka aykırı içerikten haberdar olması halinde hızlı şekilde içeriği yayından kaldırması ya da içeriğe erişimi engellemesi, koşullarının var olması halinde sorumlu tutulamayacaktır.

Aynı şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde de 21.06.2000 tarihli John Doe v. Franco Productions davasında davacılar rızaları alınmaksızın çeşitli mekanlarda çıplak olarak kayıt altına alınan videolarının yayınlandığı İnternet sitelerinin sorumluluğunun bulunduğunu iddia etmişlerdir. Mahkeme kararında, “*İnteraktif bir bilgisayar hizmeti sağlayıcısının ya da kullanıcısının başka bir bilgi içerik sağlayıcısının sağladığı herhangi bir bilgiyi yayımlayan veya açıklayan kişi sayılmayacağı*” belirtilerek, davalıların iddia edilen sorumluluktan muaf olduklarına karar verilmiştir.²

Bu hususta örnek gösterilebilecek bir diğer karar da, Amerika Birleşik Devletleri'nde görülen Jane Doe – America Online Inc. (AOL) davasına ilişkindir.³ Söz konusu kararda mahkeme, AOL – Zeran kararına⁴ dayanarak, yalnızca bir bildirim kişiyi hukuk nezdinde asıl yayıncıdan dağıtımçıya dönüştüremeyeceğini, aksi takdirde, servis sağlayıcının hakaret içeren bir içeriğe bildirim aldığı anda geleneksel yayıncı statüsüne sokulmuş olacağını, servis sağlayıcının ilgili içeriği yayınlama, değiştirme veya geri çekme hususunda karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca “servis sağlayıcılar dağıtıcının sorumluluğuna tabi olsaydı hakaret içeren her bir muhtemel ifadeye ilişkin olarak kendilerine bildirimde bulunulduğunda sorumlu olurlardı” ifadesini kullanarak, basılı yayınlar için söz konusu sorumluluktan bahsedilebilecek olsa dahi, İnternet aracılığıyla yapılan yayınlarda servis sağlayıcıya böyle bir sorumluluk yüklenmesinin, interaktif bilgisayar servislerindeki sayısız içerik dolayısıyla servis sağlayıcıya altından kalkılması imkansız bir yük getireceğine karar vermiştir.

- Yer sağlayıcıdan talep edilen yer sağlayıcı trafik bilgisi.

² John Doe v. Franco Productions, et al. 2000 U.S. Dist. Lexis 8845 (N.D. Illinois, 21.06.2000).

³ Jane Doe v. America Online Inc., 1998 U.S. Dist. Case No: 97-2587 (4th Dist. Court of Appeal of Florida, 14.10.1998).

⁴ Zeran v. America Online Inc., U.S. Supreme Court, Cert. Pet. 97-1488, Denied.

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesine göre yer sağlayıcı, trafik bilgisini altı ay saklamakla, bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü, oluşan verilerin dosya bütünlük değerlerini zaman damgası ile birlikte saklamakla ve gizliliğini temin etmekle yükümlüdür. Bu trafik bilgileri, yürütülmekte olan soruşturmaya, kovuşturmaya ya da yargılamaya esas olmak üzere yer sağlayıcılardan talep edilebilmektedir.

Pratikte, söz konusu yer sağlayıcı trafik bilgilerinin talep edilmesi için izlenmesi gerekli hukuki yola ilişkin birtakım uygulama problemleri ile karşılaşlabilmektedir. Bu problemler daha çok yer sağlayıcının yurtdışında mukim olması, sunucularının yurtdışında bulunması ve yer sağlayıcının Türkiye'de herhangi bir tüzel kişi temsilcisinin, acentesinin, irtibat bürosunun veya şubesinin bulunmaması durumlarında ortaya çıkmaktadır.

Bu gibi bir durumda yer sağlayıcı trafik bilgilerinin adli istinabe yoluyla, yer sağlayıcının kanunlarına tabi olduğu ülke ile Türkiye Cumhuriyeti arasında akdedilmiş olan ya da bu ülkelerin taraf olduğu, delil talebine ilişkin ikili ya da çoklu anlaşma hükümleri kapsamında belirtilen usul izlenmek suretiyle talep edilmesi mümkündür.

Uygulamada, adli istinabe anlaşmalarına yapılan yönlendirmelere istinaden, yurtdışında mukim olan ve sunucuları yurtdışında bulunan yer sağlayıcılardan, belirtilen usul izlenerek trafik bilgisi talep etmenin külfetli olduğundan ve göreceli olarak uzun bir süreç gerektirdiğinden bahisle, trafik bilgileri talep edilmemekte ve dosyalar çözüme kavuşturulamamaktadır.

Ceza kanunlarının ülkeselliği ilkesi uyarınca, adli makamların Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161. maddesi ile kendilerine verilen yetki Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilmek ile sınırlıdır. Bu bağlamda, sunucuların yurtdışında bulunması halinde adli istinabe usulünün izlenmesi gerekmektedir.

İnternet ülkesel olmayıp, İnternet ortamında yapılan yayınların tüm dünya üzerinden erişilebilir olması nedeniyle, ülkesel hukuki düzenlemeler yetersiz kalmakta, İnternet ortamında yapılan yayınlar aracılığıyla işlenen suçlarla mücadelede uluslararası düzeyde bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim, Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi (Convention on Cybercrime CETS No.: 185), bu hususta hükümler içermektedir. Siber Suç Sözleşmesi'nin 17. maddesi uyarınca taraf ülkeler, (i) ilgili iletişime bir ya da birden fazla servis sağlayıcının dahil olup olmadığına bakılmaksızın muhafaza edilen trafik bilgilerinin elde edilebilir

olmasını; ve (ii) ilgili iletişimin sağlandığı yol ile bunu sağlayan servis sağlayıcıların sözleşmeye taraf olan ülkeler tarafından belirlenebilmesi için söz konusu trafik bilgilerinden yeterli olacak miktarda bilginin, sözleşmeye taraf ülkelerin yetkili kurumlarına veya bu kurumlarca atanan kişilere seri bir şekilde sağlanmasını temin edecek yasal ve diğer düzenlemeleri yapacaktır. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, Türkiye siber suçlara ilişkin yapılan bu uluslararası düzenleme platformunda yer almamaktadır.

• Savcılıklar tarafından gönderilen içerik kaldırma talepleri.

Kişisel hakları ihlal edilen İnternet kullanıcıları, İnternet ortamında yayınlanan ilgili içeriklere ilişkin buldukları şikayetlerinde ayrıca içeriğin yayından kaldırılması talebinde de bulunabilmektedir. Bu şikayetlere istinaden, savcılıklar tarafından, yer sağlayıcı trafik bilgisinin savcılığa temin edilmesinin yanısıra müştekinin şikayetine konu içeriğin yayından kaldırılması talep edilebilmektedir.

İnternet Kanunu'nun 5/2. maddesine göre yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten İnternet Kanunu'nun 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik imkan bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlü olacaktır.

İnternet Kanunu'nun 8. maddesinde erişimin engellenmesi kararı ve kararın yerine getirilmesi düzenlenmiş olup, erişime engelleme kararı verilebilecek durumlar katalog suçlar düzenlenmek suretiyle sınırlı sayıda belirtilmiştir. Söz konusu maddede ayrıca, erişimin engellenmesi kararının gereğinin yapılmak üzere Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na gönderileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, İnternet Kanunu'nun 9. maddesinde ise, İnternet ortamında yayınlanan içerik nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişinin içerik sağlayıcısına, içerik sağlayıcısına ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından kaldırılmasını talep edebileceği düzenlenerek, bu başvuru hakkı münhasıran kişisel haklarının ihlal edildiğini ileri süren kişiye tanınmıştır.

İnternet Mevzuatı Üzerinde Yapılan Çalışmalar

İnternet Kanunu'nun genel gerekçesinde, İnternet'in sağladığı imkanların suistimal edilerek işlenen suçlarla etkili mücadele edilmesinin amaçlandığı; bu doğrultuda konuya ilişkin özel bir kanunun yürürlüğe girmesi gerektiği; İnternet Kanunu ile amaçlananın İnternet aracılığıyla Anayasa altında korunan hakların ihlal edilmesinin önlenmesi olduğu; bu suçların içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcılar

üzerinden önlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği belirtilmiştir. Ancak, İnternet Kanunu, Anayasa ile güvence altına alınan kişilerin haklarını ve toplumu korumak için içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcılar üzerinden engellemeye çalıştığı İnternet suçlarına yönelik mevcut düzenlemelerinde birtakım boşluklar içermektedir. Kişilerin hakları ve toplumun korunması ile içerik sağlayıcıların, yer sağlayıcıların ve erişim sağlayıcıların yükümlülükleri arasındaki menfaat dengesi yeterli derecede korunamamaktadır. Diğer bir deyişle, amaç ile araç arasındaki denge, İnternet Kanunu'nun mevcut hali ile sağlanamamış, İnternet Kanunu'ndaki birtakım düzenlemeler kapsamında kişilerin haklarının ve toplumun korunması adına getirilen önlemler yine İnternet kullanıcılarının düşünce ve ifade özgürlüğü gibi haklarını da engeller hale gelmiştir.

İnternet Kanunu'nun her ne kadar yeniden düzenleme gerektiren hükümleri bulunsun da, İnternet suçları özel bir mevzuat altında düzenlenerek ilk adım atılmıştır. Gerek İnternet alanında faaliyet gösteren ve bizzat uygulamanın içerisinde yer alan kişi, kurum ve kuruluşların desteği doğrultusunda gerekse İnternet alanında yapılan her türlü etkinliğin ve çalışmanın geniş kitlelere ulaştırılarak kişilerin bilinçlendirilmesi suretiyle ve uygulama güçlükleri de dikkate alınarak zaman içerisinde İnternet Kanunu'nun yeterli etkinliğe ulaşması sağlanabilecektir.

Örneğin, içerikle ilgili sorunların bir kısmı Avrupa Komisyonu tarafından 1996 yılından bu yana tanımlanmaktadır. Avrupa Komisyonu, 1996 yılı Ekim ayında çıkardığı İnternetteki Hukuka Aykırı ve Zararlı İçerik Tebliği'nde⁵, İnternet ortamında yer alan mücadele edilecek içeriği "hukuka aykırı içerik" ve "zararlı içerik" olmak üzere ikiye ayırmıştır. Avrupa Komisyonu, bu konudaki görüşünü "Bu farklı içerik kategorilerinin yol açtığı ilkesel sorunlar birbirlerinden köklü biçimde farklıdır ve bunlara çok farklı hukuki ve teknolojik cevaplar bulunması gerekmektedir. Çocukların yetişkinler için olan pornografik içeriğe erişimiyle, yetişkinlerin çocuklar hakkındaki pornografiye erişimi gibi farklı konuları birbirine karıştırmak tehlikeli olur"⁶ şeklinde beyan etmiştir.

Hukuka aykırı içeriğe ilişkin olarak, sorumlu kişilerin kovuşturulması ve cezalandırılması hususunun üye devletlerin iç hukukuna tabi olacağı, ancak İnternet endüstrisinin ve İnternet kullanıcılarının hukuka aykırı içeriği ihbar edebilmesi için ihbar hatları oluşturup kullanmak suretiyle hukuka aykırı içerikten sorumlu kişilerin kovuşturulması ve cezalandırılması

sürecine katkıda bulunulabilecekleri belirtilmiştir. Zararlı içerik ise, bir ebeveynin çocuğunun İnternet ortamında erişmesini istemeyeceği her türlü içerik olarak tanımlanmış; üye ülkelerde hangi içeriğin zararlı olduğuna ilişkin farklı sosyal ve kültürel yaklaşımlar bulunacağından, bu hususun Avrupa Birliği platformunda tam olarak uyumlaştırmaya tabi tutulmamasının uygun olacağı belirtilerek, zararlı içeriğin ebeveynlerin bu konuda bilgilendirilmek, servis sağlayıcılar için yürütme ilkeleri ve filtreleme mekanizmaları geliştirilmek suretiyle engellenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir⁷. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin 1998 tarihli İnternetin Daha Güvenli Kullanımının Yaygınlaştırılmasına İlişkin Eylem Planı'nda ("Eylem Planı") da, İnternet ortamında yer alan mücadele edilecek içerik "hukuka aykırı içerik" ve "zararlı içerik" olmak üzere ikiye ayrılmıştır⁸.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, İnternet Kanunu'nun uygulanmasında ve lafzında karşılaşılan güçlüklerin ve eksikliklerin giderilmesine yardımcı olabilecek ve İnternet mevzuatının evrimine ışık tutabilecek, ideal İnternet mevzuatı projesine ilişkin mevzuat çalışmalarımız aşağıda izlenebilir olarak ve gerekçeleriyle birlikte yer almakta, mevzuatta yapılan her bir değişiklik ve sebebi ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

İnternet Kanunu Üzerinde Yapılan Çalışma:

- 2(m) maddesinde, yer sağlayıcı, "hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır.

İlgili maddede yapılan yer sağlayıcı tanımında, yer sağlayıcının yalnızca hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağladığı veya işlettiği belirtilmiştir. Yer sağlayıcı ayrıca bu hizmet ve içerikleri sunucuları vasıtasıyla sağlamaktadır. Dolayısıyla, yer sağlayıcı tanımını tamamlayacağı kanaatiyle madde, "Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri ve sunucuları sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler" şeklinde değiştirilmiştir.

- "Yer sağlayıcının yükümlülükleri" başlıklı 5. maddenin 2. fıkrasına göre "yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunun 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür".

⁵ Communication to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM (1996) 487

⁶ Akdeniz, Altıparmak, İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır, s. 77, Ankara 2008

⁷ European Commission Directorate-General Information Society, European Union Approach to Illegal and Harmful Content on the Internet
http://www.copacommission.org/meetings/hearing3/eu_test.pdf

⁸ EU Action Plan On Safer Use of the Internet – The APC European Internet Rights Project
<http://europe.rights.apc.org/>,
<http://europe.rights.apc.org/eu/saferuse.html>

Yer sağlayıcı, İnternet Kanunu'nun 5/1. maddesine göre, yer sağladığı içeriği kontrol etmekle veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Bu doğrultuda, 5/2. madde kapsamında yer sağlayıcının kendisine bildirilen hukuka aykırı içeriği usulüne uygun olarak yayından kaldırması halinde, herhangi bir cezai sorumluluğu doğmayacaktır. Bu nedenle, ilgili madde içerisinde yer alan “ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla” ifadesi kalkmalıdır.

Bunun yanısıra, bu maddede yer sağlayıcının söz konusu hukuka aykırı içeriği “yayından kaldırma” yükümlülüğü, hukuka aykırı içeriğin global olarak veri tabanından kaldırılması şeklinde yorumlanabilmektedir. Bu durum, yurt dışında mukim olan, sunucuları yurt dışında bulunan, bulunduğu ülkenin kanunlarına tabi, Türkiye Cumhuriyeti'nde tüzel kişi temsilciliği, irtibat bürosu, şubesi veya acentesi bulunmayan İnternet sitelerine ilişkin uygulamalarda yetersiz kalmaktadır. Yabancı bir hukuka tabi bulunan yer sağlayıcının yükümlülüğü, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre hukuka aykırı olduğu tespit edilen ve kendisine bildirilen içeriği global olarak veri tabanından kaldırmak yerine, hukuka aykırı içeriği Türkiye'den erişime engellemek olabilir. Aksi takdirde, Türk kanunlarının yabancı hukuka tabi yer sağlayıcıya uygulanabileceği sonucu doğmaktadır.

Bu doğrultuda, madde metninden “ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla” ifadesi çikartılmış ve metin aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Madde 5 – (1) Yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir.

(2) Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ~~ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla~~, bu Kanunun 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla ya da hukuka aykırı içeriği Türkiye Cumhuriyeti'nden erişimi engellemekle ilgili kendi teknik imkânları çerçevesinde tüm tedbirleri yükümlüdür almakla yükümlüdür.

• İnternet Kanunu'nun “Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi” başlıklı 8. maddesinin 3. fıkrası “Hakim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, gereği yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir.” şeklindedir.

8. maddenin 4. fıkrası ise “İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile,

içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.” hükmünü düzenlemektedir.

8. maddede sayılan katalog suçlardan birini oluşturduğu belirlenen içerik nedeniyle, yer sağlayıcıya hukuka aykırı içeriği kaldırma veya Türkiye'den erişime engelleme imkanı dahi verilmeksizin, İnternet sitesinin tamamının erişime engellenmesi İnternet Kanunu ile sağlanmak istenen koruma ve kullanılan yöntem arasında büyük orantısızlık sergilemektedir. Bu düzenleme, hukuka aykırı bir içerik dolayısıyla İnternet kullanıcılarına faydalı olabilecek milyonlarca içeriğin de erişime engellenmesine sebep olduğu gibi, İnternet kullanıcılarının bilgiye erişim, bilgiyi yayma gibi haklarının da ihlali sonucunu doğurmakta ve tüm sitenin yayınına engelleyerek sansürcü bir yaklaşım getirmektedir. Erişimin engellenmesi aynı zamanda yer sağlayıcıya maddi olarak zarar vermekte ve yer sağlayıcının savunma hakkı elinden alınmaktadır. Bu nedenle, alınan erişimin engellenmesi kararının erişim sağlayıcının yanısıra yer sağlayıcıya veya bunların vekillerine de tebliğ edilmesi uygun olacaktır.

Açıklanan gerekçeler doğrultusunda 8(3). madde “gereği yapılmak üzere” ifadesi çıkarılmak suretiyle aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Hakim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının birer örneği, ~~gereği yapılmak üzere ilgili yer sağlayıcıya veya vekiline ve Başkanlığa~~ gönderilir.”

8(4). madde de aynı gerekçe ile yeniden düzenlenmiştir:

“İçeriği birinci fıkrada belirtilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile, içeriği birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaralı alt bentlerinde yazılı suçları oluşturan yayınlara ilişkin olarak erişimin engellenmesi kararı re'sen Başkanlık tarafından verilir. Bu karar, erişim sağlayıcısına ve yer sağlayıcıya veya vekillerine bildirilerek gereğinin yerine getirilmesi istenir.”

• İnternet Kanunu'nun 8. maddesinin 5. fıkrası uyarınca “Erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmi dört saat içinde yerine getirilir”.

Yukarıdaki maddede açıklanan sebeplere istinaden, erişimin engellenmesi kararının yerine getirilme usulü İnternet Kanunu'nun 8. maddesinin 4. fıkrasında yapılan çalışma ile uyumlu hale getirilmelidir. 8.

maddenin 1. fıkrasında yer alan farklı katalog suçları için farklı prosedürler getirilebilir. Yer sağlayıcıya erişimin engellenmesi kararı bildirildikten sonra, karar gereğinin yerine getirilmesi için uygun bir süre tanınmalıdır. Yer sağlayıcının kararın gereğini kendisine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde erişimin engellenmesi kararının erişim sağlayıcı tarafından uygulanması, kararın yer sağlayıcıya bildirilmeksizin doğrudan uygulanmasının yol açtığı orantısızlığı gidermek için bir çözüm yolu olabilecektir.

Belirtilen açıklamalar doğrultusunda madde metni aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Birinci fıkranın (a) bendinin (2) ve (5) numaraları alt bentlerinde belirtilen suçlar için verilen erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren yirmi dört saat içinde erişim sağlayıcı veya yer sağlayıcı tarafından yerine getirilir. Diğer her türlü erişimin engellenmesi kararları, kararın bildirilmesinden itibaren yirmi dört saat içinde yer sağlayıcı tarafından yerine getirilir aksi halde bu tür erişimin engellenmesi kararları, en geç kararın bildirilmesinden itibaren kırk sekiz saat içerisinde erişim sağlayıcısı tarafından yerine getirilir.”

• İnternet Kanunu'nun 8. maddesinin 9. fıkrası hükmüncü “Konusu birinci fıkrada sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması halinde; erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır.”

8. maddenin 2. fıkrası uyarınca verilen koruma tedbiri niteliğindeki erişimin engellenmesi kararlarına Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebileceği yine aynı fıkrada düzenlenmiştir. Ancak 8. maddenin 9. fıkrasında karar gereği yerine getirildikten sonra erişimin engellenmesi kararının soruşturma evresinde “Cumhuriyet savcısı” tarafından kaldırılacağı düzenlenmiştir.

Yukarıda, yer sağlayıcının hukuka aykırı içeriği kaldırma yükümlülüğünün global olarak veri tabanından kaldırma şeklinde yorumlandığı; yurt dışında mukim olan, sunucuları yurt dışında bulunan, bulunduğu ülkenin kanunlarına tabi, Türkiye Cumhuriyeti'nde tüzel kişi temsilciliği, iribat bürosu, şubesi veya acentesi bulunmayan yer sağlayıcının yükümlülüğünün, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre hukuka aykırı olduğu tespit edilen ve kendisine bildirilen içeriği global olarak veri tabanından kaldırmak yerine, hukuka aykırı içeriği Türkiye'den erişime engellemek olması gerektiği; aksi takdirde, Türk kanunlarının yabancı hukuka tabi yer sağlayıcıya uygulanabileceği sonucunun doğacağı belirtilmişti.

Bu düzenleme, belirtilen durumdaki bir yer sağlayıcı hukuka aykırı içeriği Türkiye'den erişime engellediği takdirde, Cumhuriyet savcısı tarafından kararın gereğinin yerine getirilmediğinden bahisle (içeriğin global veri tabanından kaldırılmaması nedeniyle) erişimin engellenmesinin devamına karar verilmesi halinde, yer sağlayıcıya bu karara karşı başvurulabileceği bir itiraz mekanizması tanınmamıştır. Erişimin engellenmesinin devamına yönelik kararların da bu fıkra ile koruma tedbiri niteliğinde olduğu ve bu kararlara Ceza Muhakemesi Kanunları hükümlerine göre itiraz edilebileceği düzenlenmelidir. Bu düzenleme dahi tek başına yeterli olamayacaktır. Zira, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “İtiraz Olunabilecek Kararlar” başlıklı 267. maddesi incelendiğinde, “hakim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebileceği” görülmektedir. Dolayısıyla, yalnızca erişimin engellenmesinin devamı kararlarının niteliğinin ve itiraz mekanizmasının düzenlenmesi halinde dahi Cumhuriyet savcısının vereceği erişimin engellenmesi kararının kaldırılmaması yönündeki karara itiraz edilmesi mümkün olmayacaktır.

Açıklanan nedenlerle, bu fıkrada erişimin engellenmesi kararının devamı yönündeki kararlara ilişkin bir itiraz mekanizmasının yanısıra, bu kararların soruşturma evresinde “hakim”, kovuşturma evresinde “mahkeme” tarafından kaldırılacağı düzenlemesi getirilmelidir.

Madde metni bu doğrultuda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Konusu birinci fıkrada sayılan suçları oluşturan içeriğin yayından çıkarılması veya içeriğe bu Kanunun 5. maddesinin 2 fıkrasında belirtildiği biçimde Türkiye Cumhuriyeti'nden erişimin engellenmesi halinde; bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı, soruşturma evresinde hakim Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılır. Hakimin ya da mahkemenin erişimin engellenmesi kararının devamı yönündeki kararı koruma tedbiri niteliğindedir ve bu karara 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir.”

• İnternet Kanunu'nun 8. maddesinin 10. fıkrası “yer veya” ifadesi metinden çıkarılmak suretiyle aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

“Koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Hukuka aykırı içerik, içerik sağlayıcı tarafından hazırlanarak İnternet ortamına sunulmaktadır.

Dolayısıyla, hukuka aykırı içerikten sorumlu olan içerik sağlayıcıdır. Yer sağlayıcının söz konusu içeriği kontrol etmek yükümlülüğü dahi bulunmamaktadır. Ayrıca, İnternet Kanunu'nun amacı, kişileri ve toplumu zararlı içerikten korumak olduğundan, hukuka aykırılık teşkil eden içeriği ne hazırlayan ne de İnternet ortamına sunan yer sağlayıcıya İnternet Kanunu'nun amacını ve cezaların şahsiliği ilkesini aşacak şekilde cezai yaptırım uygulanması uygun değildir. İnternet Kanunu'nun amacı kapsamında hukuka aykırı içeriğin yer sağlayıcısı tarafından usulüne uygun olarak yayından kaldırılmaması veya Türkiye'den erişime engellenmemesi halinde, İnternet sitesinin tamamen erişime engellenmesi kişileri ve toplumu zararlı içerikten korumak için daha uygun bir yaptırım olacaktır.

- İnternet Kanunu'nun "İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı" başlıklı 9. maddesinin başlığı "İçeriğin yayından çıkarılması" olarak değiştirilmiş ve maddenin 1. fıkrası, "... ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle İnternet ortamında yayınlanmasını..." ifadesi metinden çıkarıldıktan sonra, aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

"İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Cevap Hakkı
Madde 9- (1) İçerik nedeniyle 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Medeni Kanun'un 24. maddesi kapsamında korunan haklar da dahil, fakat bunlarla sınırlı olmamak üzere, hakları ihlal edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle İnternet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, bu talebi söz konusu içeriği yayından çıkarmak veya içeriğe bu Kanunun 5. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği biçimde erişimi engellemek suretiyle yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır."

İnternet Kanunu, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'den ("556 Sayılı KHK"), FSEK'ten ve Medeni Kanun'dan daha sonra yürürlüğe giren, münhasıran İnternet ortamında yapılan yayınları düzenleyen özel bir kanundur. Yargıtay'ın da yerleşik içtihatları doğrultusunda, konuya ilişkin özel kanun hükümleri bulunması halinde, genel kanun hükümleri yerine bu özel kanun hükümleri; daha sonra yürürlüğe giren hükmün önceki hüküm ile çatışması halinde sonra yürürlüğe giren hüküm uygulanacaktır⁹. Bu bağlamda, İnternet ortamında yapılan yayınlara ilişkin erişimin

engellenmesi kararları yalnızca İnternet Kanunu'nda düzenlenen şekilde ve belirtilen merciler tarafından alınabilecektir. Ancak uygulamada bu düzenlemeye aykırı şekilde alınan erişimin engellenmesi kararlarına rastlanılmaktadır.

Madde, gerek 556 Sayılı KHK'da, FSEK'te, Medeni Kanun'da erişimin engellenmesi kararı verilebilecek hak ihlallerini İnternet Kanunu ile güvence altına almak, gerekse İnternet Kanunu'nda belirtilen merciler dışındaki mercilerin mevzuata aykırı olarak erişimin engellenmesi kararı almasının önüne geçmek amacıyla ve İnternet Kanunu'nun 5. maddesinin 2. fıkrası ile uyumlaştırılmak için yukarıdaki şekilde düzenlenmiştir.

Ayrıca, fıkra metninden çıkarılan tekzip (cevap) metninin yayınlanmasının talep edilebileceğine dair ifade, Basın Kanunu'nda yer alan "Düzeltilme ve cevap" başlıklı 14. maddeye istinaden düzenlenmiştir. Ancak Basın Kanunu'nun ilgili maddesi, düzeltme ve cevap yazısı yayımlatma hakkının süreli yayınlara ilişkin kullanılabilirliğini belirtmektedir. Basın Kanunu'na dayanılarak düzenlenen bu hükmün İnternet ortamında yapılan yayınlara uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Zira, İnternet ortamındaki yayınlar Basın Kanunu'nun süreli yayınlara ilişkin öngördüğü koşulları haiz olmaktan yoksundur¹⁰. Ayrıca Basın Kanunu'nun 14. maddesi düzeltme ve cevap yazısının üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmaması gerektiğini düzenlemekte ve yazının düzeltme ve ekleme yapılmaksızın yayınlanmasını öngörmektedir. Bu maddenin belirtildiği şekilde İnternet ortamında yapılan yayınlara uygulanması halinde ise, cevap metni kişisel hakkının ihlal edildiğini ileri süren kişi tarafından hazırlanacağından ve herhangi bir değişiklik yapılmaksızın yayınlanacağından, söz konusu cevap yazısının içeriğine ilişkin üçüncü kişilerin hak ihlali iddiasında bulunması ihtimalinde, içerik İnternet ortamında önlenemeyen bir hızla yayıldığından, cevap metni birçok İnternet sitesinde yer alabilecek, dolayısıyla da birtakım sakıncalar meydana gelecektir.

- 9. maddenin 2. fıkrası, metinden "ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle İnternet ortamında yayımlanmasına" ifadesinin, 9. maddenin 1. fıkrasına ilişkin yapılan çalışmaların gerekçesinde belirtilen nedenlerle çıkarılması suretiyle yeniden aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

"Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi on beş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere

⁹ Bkz. dipnot 6, s. 125

¹⁰ Bkz. dipnot 1, s. 149

~~hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hakimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hakiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.”~~

• 9. maddenin 3. fıkrası “Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.” şeklindedir.

İlgili fıkra, İnternet Kanunu’nun 9. maddesinin 2. fıkrası ve 5. maddesinin 2. fıkrası ile uyumlu hale getirilmek amacıyla aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

~~“Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde ilgili içerik veya yer sağlayıcı içerik-içeriği yayından çıkarılarak çıkarır veya içeriğe bu Kanunun 5. maddesinin 2 fıkrasında belirtildiği biçimde erişimi engellerhazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.”~~

• 9. maddenin 4. fıkrası şu şekildedir:

~~“Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.”~~

Yukarıda 8. maddenin 10. fıkrasına ilişkin yaptığımız açıklamalar doğrultusunda aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş ve bu fıkranın yeniden düzenlendiği kapsamda verilebilecek erişimin engellenmesi kararına karşı itiraz yolu getirilmiştir:

~~“Eğer içerik veya yer sağlayıcı sulh ceza hâkiminin kararını bu maddenin (3). fıkrasında belirtilen iki günlük süre içinde yerine getirmezse, aynı sulh ceza hakimi bu defa söz konusu yayımla ilgili erişimin engellenmesi kararı verebilir. Sulh ceza hakiminin bu kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.”~~

• İnternet Kanunu’nun “İlgili kanunlarda yapılan değişiklikler” başlıklı 12. maddesine, İnternet Kanunu’nun 9. maddesinin 1. fıkrasında yapılan

düzenlemeler ile FSEK’te hakkında erişimin engellenmesi kararı verilebilecek olan hükümlerin İnternet Kanunu kapsamına alınması nedeniyle aşağıdaki hüküm eklenmiştir:

“(5) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun Ek 4. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

Ayrıca, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in ilgili maddeleri, İnternet Kanunu’na ilişkin çalışmalarımız doğrultusunda, İnternet Kanunu ile uyum sağlamak adına değiştirilmiştir.

Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (“Faaliyet Belgesi Yönetmeliği”) Üzerinde Yapılan Çalışma:

• “Faaliyet Belgesi” başlıklı 4 maddesinin 1. fıkrası, “Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde erişim sağlayıcı olmak isteyen sermaye şirketleri ile yer sağlayıcı olarak faaliyet göstermek isteyen gerçek veya tüzel kişiler, hizmet vermeye başlamadan önce Kurum tarafından düzenlenecek faaliyet belgesini almakla yükümlüdür.” şeklindedir.

Madde hükmü, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında mukim, sunucuları yurtdışında bulunan, Türkiye’de herhangi bir tüzel kişi temsilciliği, irtibat bürosu, şubesi ya da acentesi olmayan ve fakat sahibi olduğu İnternet sitesine Türkiye’den erişilebilen yer sağlayıcılara da faaliyet belgesi alma yükümlülüğü getirebilecek şekilde düzenlenmiştir. Halbuki, dünya üzerinde bulunan ve yer sağlayıcı olarak faaliyet gösteren tüm İnternet sitelerine, Türkiye’den erişilebilmeleri için Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre düzenlenecek bir faaliyet belgesi alma yükümlülüğü getirilmesi, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının diğer ülke kanunlarına tabi yer sağlayıcılara da uygulanmaya çalışıldığı sonucunu doğurmaktadır ve bu düzenlemenin uygulanması mümkün değildir. İnternet bölgesel ya da ülkesel değildir; bu hükmün uygulanması İnternetin global niteliğine ve amacına aykırı düşecektir. Dolayısıyla, madde hükmünü daha anlaşılır kılmak amacıyla aşağıdaki ekleme yapılmıştır.

“(1) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde erişim sağlayıcı olmak isteyen sermaye şirketleri ile Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yerleşik sistemleri ya da sunucuları aracılığıyla yer sağlayıcı olarak faaliyet göstermek isteyen gerçek veya tüzel kişiler, hizmet vermeye başlamadan önce Kurum tarafından düzenlenecek faaliyet belgesini almakla yükümlüdür.”

Keza bu fıkra ile düzenlenmek istenen husus, aynı amaçla 4. maddenin 3. fıkrasına ve 19. maddenin 3. fıkrasına da işlenmiştir.

“4/(3) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde verleşik sistemleri ya da sunucuları aracılığıyla, yer sağlayıcı faaliyet belgesi almaksızın yer sağlayıcılığı faaliyetinde bulunanların internet erişim hizmeti, Başkanlık kararıyla ilgili erişim sağlayıcı tarafından durdurulur.”

“19/(3) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki verleşik sistemleri ya da sunucuları aracılığıyla çalışan yer sağlayıcısının bu Yönetmelikteki yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde faaliyet belgesi Kurum tarafından iptal edilebilir. Bu durumda, Başkanlık kararıyla ilgili yer sağlayıcının almakta olduğu internet erişim hizmeti erişim sağlayıcı tarafından durdurulur.”

Aynı şekilde, dünya üzerinde bulunan ve yer sağlayıcı olarak faaliyet gösteren tüm İnternet sitelerine, Türkiye’den erişilebilmeleri için Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre düzenlenecek bir faaliyet belgesi alma yükümlülüğü getirilmesinin neden uygulanamayacağına dair yaptığımız açıklamalar ışığında, 8. maddenin aşağıda yer verilen 2. fıkrası Faaliyet Belgesi Yönetmeliği’nden çıkarılmıştır.

“(2) Yabancılar bakımından, yer sağlayıcı faaliyet belgesi için başvuru yapacak gerçek veya tüzel kişilerde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetkili kişi aracılığıyla başvuru yapması şartı aranır.”

• Ekte yer alan ve düzenlemelerimizin izlenebilir olarak görülebildiği Faaliyet Belgesi Yönetmeliği’nde yer alan diğer değişiklikler, İnternet Kanunu’na ilişkin çalışmalarımız doğrultusunda, İnternet Kanunu ile uyum sağlamak adına yapılmıştır.

Sonuç

İnternet Kanunu ve ilgili yönetmeliklerinin evrimine yardımcı olabilmek ve bu doğrultuda İnternet’i amaca uygun düzenlemelere tabi tutabilmek için yapılan çalışmalar özgürlükçü bir İnternet mevzuatı yaratmayı amaçlamaktadır. Zira mevcut haliyle İnternet mevzuatının uygulanmasının sonuçları ve etkileri hiç kimseyi tatmin etmemektedir. Bu uygulama, bireyleri hukuka aykırı veya zararlı içerikten korumaktan daha çok bireylerin haklarını ihlal etmekte ve İnternet’in amacına ve ruhuna tamamen aykırı düştüğü için İnternet tarafından çiğnenip bir köşeye savrulmaktadır.

İnternet ortamında yer alan içeriğin tamamen kontrolüne yönelik bir mekanizma hedeflendikçe durum değişmeyecektir. Nitekim, koruma amacını

aşan sansür niteliğindeki ağır yaptırımlar, hukuka aykırı veya zararlı içeriğe tamamen ulaşılmasını engelleyememekte ve usulen uygulanmış olmak için uygulandığı görüntüsü vermektedir.

Bu bağlamda, hukuka aykırı veya zararlı bir içerik nedeniyle yüzlerce İnternet sitesinin tamamen erişime engellenmesini öngören bir mevzuat yerine; etkin bir koruma işleyişine, demokrasinin topluma ve bireylere sağladığı hakların kesintiye uğratılmamasına ve orantılı sınırlamalar ile beklenen faydanın sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılmalı ve bu suretle İnternet ile beraber akarken onun mecrasını değiştirebilen dinamik bir yapı hedeflenmelidir.

Yukarıdaki gözlemlerimiz ve mevzuat değişikliği önerilerimiz bu yönde içerikli tartışmalar başlatmak için bir ilk adım teşkil edebilirse, bu çalışma amacına ulaşmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- 1.Akdeniz Yaman, Altıparmak Kerem, İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır, Ankara 2008
- 2.Comunication to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM (1996) 487
- 3.European Commission Directorate-General Information Society, European Union Approach to Illegal and Harmful Content on the Internet http://www.copacommission.org/meetings/hearing3/e_u.test.pdf
- 4.EU Action Plan On Safer Use of the Internet – The APC European Internet Rights Project <http://europe.rights.apc.org/>, <http://europe.rights.apc.org/eu/saferuse.html>
- 5.EUR-Lex: Access to European Union Law, <http://eur-lex.europa.eu/>
- 6.Sınar Hasan, İnternet ve Ceza Hukuku, 1. Bası, Temmuz 2001, İstanbul
- 7.Yıldız Sevil, Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi, 1. Bası, Ocak 2007

İçtihat

- 1.John Doe v. Franco Productions, et al. 2000 U.S. Dist. Lexis 8845 (N.D. Illinois, 21.06.2000).
- 2.Jane Doe v. America Online Inc., 1998 U.S. Dist. Case No: 97-2587 (4th Dist. Court of Appeal of Florida, 14.10.1998).
- 3.Zeran v. America Online Inc., U.S. Supreme Court, Cert. Pet. 97-1488, Denied.